

**Приватний вищий навчальний заклад
«Медико-Природничий Університет»**

м. Миколаїв

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна	Основи психотерапії
Освітньо-професійна програма	Психологія
Освітньо-професійний ступінь	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	053Психологія
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма навчання	Очна
Рік навчання/семестр	IV рік, семестр 8
Кількість кредитів ECTS/ Обсяг	Кредитів 3 усього годин 90 лекцій 22 семінарські 20 самостійна робота 48
Викладач ПП	Куліш В.І.
Е-mail, контактний телефон викладача	
Посилання на сайт	
Консультації	За графіком впродовж навчального року
Анотація до курсу	Місце в структурно-логічній схемі спеціальності. Навчальна дисципліна «Психотерапія» - складова циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю «Психологія», і є важливою для вивчення інших дисциплін ОПІ «Психологія».
Мета та завдання курсу	Мета курсу – ознайомлення студентів з основними сучасними напрямками психотерапії: основними поняттями, особливостями консультативного та психотерапевтичного процесу і психотехнік різних методів психотерапії, особливостями етапів психотерапії, елементами практичної психотерапевтичної роботи. Завдання: - ознайомити з основними сучасними напрямками психотерапії; - сформувати розуміння сутності психотерапевтичної допомоги, основних принципів та етапів роботи психотерапевта; - сформувати уявлення про вимоги до особистості психотерапевта; - сформувати розуміння основних механізмів, засобів і технік психотерапевтичної роботи; - ознайомити з основними сучасними напрямками психотерапії; - ознайомити з основними методами роботи та психотехніками різних психотерапевтичних напрямків.

Програмні результати навчання

Під час вивчення дисципліни «Основи психосоматики та генетична психологія» у Підчасвивченнядисципліни«Психотерапія»уздобувачіввищоїосвітимають сформуватисянаступнікомпетентності:

Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК4.Здатністьвчитисяіоволодіватисучаснимизнаннями.

ЗК7.Здатністьгенеруватиновіідеї.

Фахові:

ФК 01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.ФК03.Здатністьдорозумінняприродиповедінки,діяльностітавчинків.

ФК08.Здатністьорганізовуватитанадаватипсихологічнудопомогу(індивідуальнута групову).

ФК 09. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

ФК10.Здатністьоцінюватимежівласноїфаховоїкомпетентностітапідвищуватипрофесійнукваліфікацію.

ФК14.Здатністьвизначатийпояснюватипсихологічнімеханізмиформування,функціонуваннятарозвиткупсихічнихявищ,процесів,властивостей,виокремлюватипричинитафактори,щодиференціюютьхарактер їх індивідуального функціонуваннятарозвитку.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні досягнути таких програмних результатів навчання:

ПРН1.Аналізуватитапояснюватипсихічніявища,ідентифікуватипсихологічніпроблемитапропонуватишляхиїх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань для розуміння спеціальних розділів психології з метою майбутньої спеціалізації та освоєння міждисциплінарного зв'язку.

ПРН4.Обґрунтовувативласну позицію,робитисамостійні висновки зарезультатами дослідженьіаналізу літературних джерел, включаючи спеціальну термінологію для проведення дослідження.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до особливостей співрозмовника в умовах міжособистісної взаємодії.

ПРН11.Складатитареалізовуватипланконсультативного процесу з урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН. 19. Враховувати індивідуальну варіативність становлення людини як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності.

Зміст курсу

№ з/п	ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 1. Історичні та теоретичні основи психотерапії	4
2	Тема 2. Психодинамічна психотерапія	4
3	Тема 3. Аналітична психотерапія	4
4	Тема 4. Характерологічний аналіз за К. Хорні. Концепція К. Хорні і традиційний психоаналіз	4
5	Тема 5. Екзистенційна психотерапія та логотерапія	4
6	Тема 6. Індивідуальна психотерапія	4
7	Тема 7. Робота психотерапевта з сім'ями	4
	Усього:	28
№	ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	Кількість

з/п		годин
1	Тема 1. Історичні та теоретичні основи психотерапії	4
2	Тема 2. Психодинамічна психотерапія	4
3	Тема 3. Аналітична психотерапія	4
4	Тема 5. Екзистенційна психотерапія та логотерапія	4
5	Тема 6. Індивідуальна психотерапія	6
6	Тема 7. Робота психотерапевта з сім'ями	6
	Усього:	28
№ з/п	ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	Кількість годин
1	Тема 1. Історичні та теоретичні основи психотерапії	8
2	Тема 2. Психодинамічна психотерапія	10
3	Тема 3. Аналітична психотерапія	8
4	Тема 4. Характерологічний аналіз за К. Хорні. Концепція К. Хорні і традиційний психоаналіз	8
5	Тема 5. Екзистенційна психотерапія та логотерапія	8
6	Тема 6. Індивідуальна психотерапія	10
7	Тема 7. Робота психотерапевта з сім'ями	12
	Усього:	64

Пререквізити	Дисципліна «Психотерапія» базується безпосередньо на знаннях та навичках, отриманих при вивченні дисципліни на попередніх курсах, а саме: «Психологічне консультування та корекція», Вікова та педагогічна психологія, Психологія спілкування
Кореквізити	«Клінічна та медична психологія», «Психологічна реабілітація»
Постреквізити	Після дипломне навчання та також закладає фундамент для подальшого засвоєння здобувачами знань та вмінь з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки за освітнім рівнем магістр
Методи навчання	З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «Психотерапія» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет, ін. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми. В ході лекцій використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.), проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або

	евристичний методи (викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування під проблем). Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація. Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни: 1) за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний 2) за основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка 3) за системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль 4) за джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація 5) за рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.
Засоби діагностики	Форми поточного контролю: Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських заняттях у формі: семінарів-тренінгів та семінарів з самостійною роботою. Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота (теоретичні питання, тестові та практичні завдання). Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи online) іспит.
Засоби контролю	поточний контроль, підсумковий контроль (іспит)
Перелік питань до підсумкового контролю вивчення курсу	
1. Поняття про психотерапію. 2. Сутність, об'єкти предмету психотерапії. 3. Цілісний підхід до хвороб. 4. Медична та немедична психотерапія. 5. Види терапевтичної допомоги. 6. Категорії психотерапевтичної практики. 7. Проблема особистісної спрямованості терапевтичної допомоги. 8. Формування запиту клієнта. 9. Етапи психотерапевтичного процесу. 10. Базові принципи та завдання психотерапії. 11. Етичні засади терапевтичної роботи. 12. Теоретичні основи психотерапії. 13. Психологічні та психофізіологічні аспекти психотерапії. 14. Загальна психопатологія. 15. Області застосування психотерапії. 16. Психотерапія при неврозах. 17. Психотерапія при алкоголізмі та наркоманії. 18. Психотерапія при психозах. 19. Оцінка ефективності психотерапії. 20. Історичні аспекти виникнення психотерапії.	

21. Історія становлення психотерапії, її предмет і завдання.
22. Теоретичні основи психотерапії.
23. Варіанти класифікації систем, напрямків та методів психотерапії.
24. Ф.Месмер, Шарко. Вчення про сон та гіпноз.
25. Порушення сну.
26. Психічні функції у гіпнозі (пам'ять, увага, емоції, воля).
27. Поняття тваринного магнетизму.
28. Сугестивні техніки терапії.
29. Основні напрями психотерапії в сучасному суспільстві.
30. Психіка і соматичні розлади.
31. Психологічні основи фізичних розладів.
32. Спроби «духовного» зміцнення людини.
33. Основна проблематика особливості розвитку психотерапевтичної допомоги у сучасному світі.
34. Основні вимоги до кваліфікації психотерапевта.
35. Правова регламентація діяльності психолога, який займається психотерапією.
36. Етичні вимоги до діяльності психотерапевта, які функціонують в Україні та за кордоном.
37. Перспективи та можливості підвищення кваліфікації психотерапевтів в Україні та за кордоном.
38. Вимоги до особистості психотерапевта.
39. Психодинамічний напрямок психотерапії.
40. Психодинамічна концепція З.Фрейда. Положення та психотехніки.
41. Психодинамічна теорія Юнга.
42. Психотерапевтичний процес, структура особистості, періоди життєвого циклу за Юнгом.
43. Основні положення адлеріанського вчення.
44. Особливості психотерапевтичного процесу.
45. Поняття гуманістичного психоаналізу Фрома.
46. Концепція К.Хорні.
47. Метахарактерологічного аналізу.
48. Психотерапія міжособистісних стосунків Г. Селлівана.
49. Теорія трансактного аналізу Берна.
50. Мета психотерапевтичного процесу.
51. Когнітивно-біхевіоральний напрямок.
52. Загальна характеристика поведінкового напрямку психотерапії.
53. Основні поняття поведінкової психотерапії.
54. Класичний біхевіоризм.
55. Психотерапевтичний процес у межах теорії соціального научання.
56. Раціонально-емоційна терапія А.Елліса.
57. Психотехніки в РЕТ.
58. Когнітивна психотерапія А.Бека.
59. Психологічна допомога при емоційних розладах.
60. Гуманістичний напрямок психотерапії.
61. К. Роджерс – засновник гуманістичної психотерапії.
62. Теорія та практика психотерапевтичної роботи К. Роджерса.
63. Загальна характеристика напрямку генезису неврозу.
64. Техніки та механізми психотерапії.
65. Сучасний стан розвитку клієнт-центрованої терапії. А.Маслоу, К.Роджерс, В.Франкл, Ш.Бюлер, Ролло Мей, С.Джурард та ін.
66. Тілесноорієнтована терапія.
67. Загальна характеристика напрямку.
68. Мета, межі, результат тілесноорієнтованої психотерапії.

69. Моватіла у традиційній обстановці.
70. Тілесний діалог у розширеній обстановці.
71. Метод і техніки роботи у тілесноорієнтованому підході.
72. Підхід А. Лоуена до вирішення психологічних конфліктів.
73. Техніки біоенергетичного аналізу.
74. Танатотерапія.
75. Сміхотерапія.
76. Музикотерапія.
77. Гештальттерапія.
78. Поняття гештальту.
79. Відкритий і закритий гештальт.
80. Основні принципи гештальттерапії. Техніки роботи у гештальтпідході.
81. Базові цінності гештальттерапії.
82. Поняття «цикл контакту».
83. Терапевтичність сунків гештальттерапії.
84. Групова гештальттерапія.
85. Екзистенціальна терапія.
86. І. Ялом – один з сучасних представників екзистенціальної психотерапії.
87. Техніки екзистенційної психотерапії.
88. Екзистенціальний аналіз Людвіга Бінсвангера. Dasein-аналіз (да-зайн-аналіз) Медарда Босса, Аліс Хольцхей-Кунц.
89. Екзистенціальний аналіз (логотерапія) Віктора Франкла.
90. Екзистенціальний аналіз Альфріда Ленгле.
91. Екзистенціальне консультування Джеймса Бюдженала, Ірвіна Ялома, Ролло Мея.
92. Теоретичні основи групової психотерапії та групової психокорекції.
93. Психологічні особливості та механізми психотерапевтичних та психокорекційних груп.
94. Класифікація та основні види психотерапевтичних груп.
95. Основні етапи роботи психотерапевтичної групи.
96. Практичні аспекти організації та ведення психотерапевтичних груп.
97. Груповий психотерапевт: особистість, кваліфікація, навички.
98. Створення та організація психотерапевтичної групи.
99. Передумови ефективного ведення участі в психотерапевтичній групі.
100. Критерії продуктивної роботи психотерапевтичної групи.
101. Ігроватапія, арттерапія, кататимно-імажитивна психотерапія.
102. Особливості роботи з дітьми та особами із зниженим інтелектом.
103. Актуалізація внутрішньої проблематики у грі та лікувальний вплив ігрового процесу.
104. Терапія творчим самовираженням, показання, успішність застосування методу.
105. Методика й техніка кататимно-імажитивної психотерапії. Символіка сну наяву: стандартні мотиви.
106. Системна сімейна дитяча психотерапія.
107. Поняття системної сімейної психотерапії.
108. Закони функціонування сімейних систем.
109. Властивості сімейної системи: особливості взаємостосунків членів сім'ї, сімейні міфи, сімейні кордони, історія сім'ї.
110. Методологічні принципи системної психотерапії: циркулярність, нейтральність, гіпотетичність.
111. Техніки роботи із сім'єю в системній сімейній психотерапії.
112. Вимоги до психотерапевтичних прийомів у дитячій та юнацькій психотерапії.
113. Основні психотерапевтичні прийоми та техніки роботи з дітьми.

Політика курсу

Навчальна дисципліна «Психотерапія» програми «Психологія» спеціальності 053 Психологія.

При вивченні навчальної дисципліни «Психотерапія» здобувач виконує завдання згідно з навчальним планом та у відповідності до програми силабусу, що включають відвідування практичних занять, опрацювання інформаційних джерел та літератури, підготовку до занять, підготовку презентацій.

Запізнені завдання (письмові роботи). Здобувачам вищої освіти, які вчасно не мають можливості скласти домашні завдання викладач надає можливість для їх повторного виконання й складання у визначеним ним термін.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи здобувачів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Відвідувати усі види навчальних занять; вчасно інформувати деканат про неможливість відвідувати навчальні заняття, складати (перескладати) екзамени, заліки тощо через поважні причини; подати підтверджувальні документи, що засвідчують поважну причину, яка унеможливила відвідування навчальних занять, складання (перескладання) екзаменів, заліків тощо; ліквідовувати академічну заборгованість у встановлені терміни.

Література. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика оцінювання курсу

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

– екзамен – тести, термінологічні диктанти – розв’язування ситуаційних задач, кейсів – аналіз відеосюжетів, фільмів – розробка програм психологічної інтервенції – презентації результатів виконаних завдань та досліджень – інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання.

Форми поточного контролю: проводиться шляхом усного/письмового опитування студентів під час занять, тестового контролю знань на заняттях, перевірки домашніх завдань, СРС, розв’язування типових практичних завдань, роботи в групі: дискусії, рольові ситуації, колективне обговорення; аналіз кінофільмів, відео, стенограм для унаочнення специфіки психологічної роботи з клієнтами/пацієнтами. В ході поточного контролю за усну відповідь студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали.

При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих у ВНЗ та затверджених методичною комісією критеріїв оцінювання.

Форма модульного контролю: Навчальний матеріал дисципліни згрупований у 3 модулі. Індивідуальне письмове опитування змісту модулів за рівнями (тестовий контроль, теоретичні питання, професійно-орієнтовані завдання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи онлайн) іспит виявляє рівень засвоєння студентом навчальної дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю; визначається робочим навчальним планом фахової підготовки та зазначається у програмі навчальної дисципліни.

Оцінка «відмінно» виставляється за умови, що студент знає зміст тем навчальної дисципліни у

повному обсязі, володіє категоріально-понятійним апаратом з дисципліни, ілюструє відповіді різноманітними професійно-орієнтованими прикладами; дає вичерпно точні відповіді без будь-яких навідних питань; відтворює матеріал без помилок і неточностей; використовує інформацію зі змісту завдань СРС.

Оцінка «добре» виставляється, якщо студент знає зміст тем навчальної дисципліни та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно, але вони не є вичерпними, дає відповіді на додаткові питання, використовує окремі категорії та поняття з дисципліни; послуговується інформацією зі змісту завдань СРС, проте має складнощі в інтерпретації результатів.

Оцінка «задовільно» ставиться студентові на основі знання змісту тем навчальної дисципліни на задовільному рівні розуміння; здобувач демонструє спроможність вирішувати професійно-орієнтовані завдання за допомогою навідних питань; допускається помилок в інтерпретації категорій та понять з дисципліни; завдання з СРС не може самостійно відтворити, робить формальні висновки.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і уміння студента є нижчими за критерії задовільної оцінки.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи Упродовж семестру з дисципліни проводиться 2 модульні контрольні роботи (МКР).

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів у межах окремого змістового модулю здійснюються за 100-бальною шкалою. МКР складається з тестових завдань, теоретичних питань та ситуаційних задач. Розподіл балів та результат виконання МКР визначається таким чином: максимально 50 балів – МКР.

До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти. На виконання письмового компоненту МКР відводиться до двох академічних годин. В МКР є 15 тестових завдань, глосарій (5 термінів), 2 теоретичні питання, 1 проблемне питання практичного змісту. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 1 бал, за терміни – по 1 балу, 2 теоретичні питання – у 10 балів, за проблемне питання практичного змісту – 10 балів. Студент, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти модульний контроль знань у визначений кафедрою термін.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді іспиту в кінці семестру і дає можливість визначити прикінцевий рівень і якість засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів. Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці.

Розподіл балів, що отримують студенти

Поточне опитування та самостійна робота									Екзамен	Сума
ЗМ 1		ЗМ2					ЗМ3			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
Усні та письмові відповіді – 5 Самостійна робота – 5 Контрольна робота – 10										
									40	100

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-69 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом. Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді екзамену в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни.

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів.

Шкала оцінювання ECTS таким чином:

.Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Основна

1. Кошова І. В., Литовченко Н. Ф. Психотерапія: навч.-метод. посібн. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 113 с
2. Яцина О. Ф. Основи психотерапії: практикум. Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2021. 80 с.
3. О.О. Прокоф'єва, О.В. Ковальова, Г.Б. Варіна Психокорекція та основи психотерапії: підручник. - Запоріжжя: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2023. – 474 с.
4. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. - Дрогобич : Посвіт, 2015. – 116 с.
5. Основи психотерапії : навч. посіб. К.В. Седих, О.О. Фільц, В.І Банцер та ін.; Київ: ВЦ «Академія», 2017. 192 с.
6. Основи психодинамічної діагностики і психотерапії. За ред. М. І. Винника . Львів : Новий світ - 2000, 2022. 216 с.
7. Радзівіл К. П. Методичні вказівки до практичних робіт та організації самостійної роботи із навчальної дисципліни «Психотерапія з практикумом». Умань, 2023. 46 с.
8. Радзівіл К. П. Основи психотерапії: курс лекцій : навчальний посібник. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань : ВПЦ Візаві, 2023. 171 с.
9. Титаренко Т. М. Випробування кризою. Одісея подолання. (психологічна терапія). К. : Каравела, 2021. 248 с

Додаткова

1. Каліна, Н.Ф. Психотерапія [Текст]: підручник / Н.Ф. Каліна. – К.: Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер").
2. Пріц, А. Груповий психоаналіз: Теорія. Техніка. Застосування [Текст] / А. Пріц, Е. Викуаль. – Львів: Астролябія, 2006. – 312 с.